

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio tertia. Vtrum desinat esse sanguis Christi per admixtione[m] noui
vini speciebus vini consecrati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

& quantitas diuina virtute. Et iterum conueniens est quod corruptatur per diuisionem sui per qua corrupteretur si esset in subiecto. Cum Deus det ei simile existentiam in se quam habebat in subiecto prius existente. Hæc tamen corruptio non fit pure virtute nature, vt dictum est. Et quia corruptio specierum non est sine generatione. Videmus enim ex speciebus sacramenti incaute cõseruatis vermes generari, oportet ergo quod virtute diuina adueniat materia qualitercunq; hoc fit quia genitum nõ est forma subsistens, sed est compositum ex materia & forma. Idem videtur esse sentiendum an species sacramentales possint nutrire, quia cum nutritio fiat per hoc quod materia aliter fit sub forma nutriti, & sub speciebus sacramentalibus, nulla est materia, sed oportet quod de nouo fiat ibi materia virtute diuina ad hoc vt fit nutritio.

11. AD primum arg. dicendum, quod non est simile de angelo & de speciebus sacramentalibus existentibus in hoc sacramento: quia angelus non potest immediate dare formam aliquam, vt declaratum est in 2. li. qualitates autem corporales habent generare qualitates sibi similes & corrumpere cõtrarias, propter quas possunt transmutare aliquid sicut poterant manente subiecto saltem transmutatione accidentali & substantiali necessario concomitare, vt est corruptio, quia nihil subiectum conferbat ad actiones specierum quo ad alterationem & corruptionem aliam rem nisi quod in ipso erant qualitates actiue, & hoc idem fit in hoc sacramento per subiectum proximum, scilicet licet per quantitatem.

12. Ad secundum dicendum, quod species que corrumpuntur naturaliter secundum qualitates non annihilantur pluraquam quæcunq; alia forma quæ cedunt in potentiam materiae, quia & iste cedunt in potentiam subiecti cui immediate insunt, scilicet quantitates. Ipsa autem quantitates non corrumpuntur naturaliter, vt ostensum est. Et si corrumpantur vel definat esse virtute diuina, potest dici quod annihilatur, nec est hoc apud Deum inconueniens quod aliquid per eum cedat in nihilum, sicut omnia per ipsum facta sunt ex nihilo.

QUESTIO TERTIA.

Vtrum definat esse sanguis Christi per admissionem noui vini speciebus vini consecrati.

Tho. 3. q. 77. ar. 8.

Secundo quaeritur si speciebus vini consecrati admiscetur alius liquor an definat ibi esse sanguis Christi. Et videtur quod sic: quia idem accidens in numero nõ potest simul esse in subiecto & sine subiecto, sed hoc sequetur si post admissionem alicuius liquoris ad species vini consecrati remaneret ibi sanguis Christi, ergo & Maior patet, quia esse in subiecto, & non in subiecto contradicunt. Et ideo simul esse nõ possunt. Minor probatur, quia admissio vini speciebus vini consecrati efficitur vna quantitas continua vtriusq; scilicet vini admitti & specierum præexistentium. Si igitur sub speciebus præexistentibus maneret sanguis Christi cum non afficiatur eis tunc sunt sine subiecto. Species autem vini admitti sunt in subiecto. Cum ergo sit vna quantitas huius & illius, sequitur quod sit sine subiecto & in subiecto.

2. Item quælibet pars misti est mista. Si ergo aliquis liquor misceatur speciebus vini consecrati, quælibet pars totius misti erit mista. Non ergo erit seorsum signare liquoris appositum & species præexistentes, ergo per totum mistum est substantia liquoris appositum, sed sanguis non est in hoc sacramento cum substantia alterius corporis, ergo per talem admissionem definit ibi esse sanguis Christi.

3. IN contrarium arguitur, quia manentibus speciebus consecratis manet sanguis Christi sub eis. Sed non per quamcunq; admissionem alterius liquoris definunt ibi esse species vini consecrati, vt pote si admiscetur modicum de vino, vel modicum de aqua, ergo per talem admissionem non definit ibi esse sanguis Christi.

4. RESPONSIO. Circa materiam istam oportet procedere ex vno principio, scilicet quod sanguis Christi manet in hoc sacramento quando manent species consecratae. Et rationabiliter, quia cum sanguis Christi non sit ibi nisi ratione cõsecrationis, manente cõsecratione que semper manet siante materia consecrata, manet ibi & san-

guis Christi. Quo supposito dicendum est ad quaestionem quod liquor appositus speciebus sacramenti aut est alterius speciei aut eiusdem: si alterius vt pote cum aqua admiscetur vino consecrato, aut appositum est maius illo cui apponitur vel æquale, aut minus: si in maius vel æquale non solum quantitate, sed virtute corrupitur, species vini & definit sub his sanguis Christi secundum principium præassumptum, quod autem definat ibi esse species quantum ad qualitatem saporis, coloris & huiusmodi non est difficile videre, quia vt dicitur. i. Phisic. ad agendum sufficiunt duo cõtraria, vnum verò subiectum ad patendum. Sed hic est dare cõtrarietatem inter qualitates eius quod apponitur, puta aquæ vel illius cui apponitur, subiectum verò passibile sub vtraq; qualitate cõtraria est quantitas quæ de se nata est subiecti cõtrariis, ergo ista sufficiunt ad hoc vt qualitates specierum vini per admissionem contrarii, puta qualitatis aquæ corrumpantur.

5. De quantitate autem eis subiecta qualiter corrumpatur per admissionem cuiuslibet liquoris nõ clarè patet. Non enim corrumpi potest per actionem contrarii, nec per corruptionem subiecti, nec per diuisionem vt deductum est in præc. quaestione. Et ideo si corrumpitur diuina virtute, corrumpitur modis quibus dictum fuit prius, sed esto quod non corrumpatur, corruptio tamen qualitatum sufficeret ad hoc vt sanguis Christi defineret esse ibi propter duo. Primum est quia species vini pertinet ad sacramentum quatenus representat substantiam vini quæ conuersa est, sed substantiam vini magis demonstrant & repræsentant qualitates quæ quantitates, quia quantitas est omnibus cõmunis. Qualitates autem aliquæ sunt propriæ secundum naturam formæ specificæ, ergo qualitates vini magis pertinent ad sacramentum quæ quantitas, ipsis ergo corruptis definit sacramentum. Secundum est, quia sacramentum est signum sensibile vt patet ex eius diffinitione. Est enim inuisibilis gratiæ visibilis forma. Sed species sunt magis sensibiles ratione qualitatum quæ ratione quantitatis, ergo magis pertinent ad sacramentum quæ quantitas vt eorū corruptio sufficit ad corruptionem sacramenti. vnde Inno. tertius dicit quod vbi similitudo deficeret, sacramentum nõ esset: similitudo autem attenditur secundum qualitates.

6. Si autem quod apponeretur esset minus, puta parua aqua, sic dicendum est quod corrumpatur a speciebus vini quæ possunt alterate totaliter aquam, ad quæ alterationem sequeretur corruptio aquæ, vt dictum est in præc. quaestione. Et quia materia aquæ non maneret sine forma aliqua, oportet quod virtute diuina in materia aquæ corrupta introduceretur forma substantialis non alia quam vini, quia illa est magis cõcours qualitatis quæ corrumpunt aquam, & sic aqua facta vinum admisceretur speciebus vini. Et hæc admissio esset similis secundum speciem, propter quod coincidet cum secundo membro, de quo dictum est, quod aut liquor appositus speciebus vini est eiusdem speciei quo ad naturam substantiæ & qualitatum, vt pote si de eodem dolio primo consecraretur vinum & postea consecrato apponeretur simile non consecratum, aut est eiusdem speciei quo ad substantiam, sed non quo ad aliquas qualitates. vt si vino rubeo consecrato apponeretur vinum album non consecratum. In primo casu dicendum est quod siue illud quod apponitur speciebus vini consecrati sit maius, siue æquale, siue minus species vini præexistentis non definunt esse, nec sanguis Christi sub eis. Cuius ratio est, quia simile non corrumpit simile. Sed contingit quod liquor appositus speciebus vini sit per omnia similis ei & sic ponitur in proposito vt cum de eodem dolio vtrumq; vinum accipitur, ergo per appositionem talis liquoris species præexistentes non corrumpuntur. Vterius ex hoc arguitur sic: quotienscunq; quantum additur quantum manente quantitate vt iusq; quantumcunq; fiat vnum continuum, semper tamen distinguuntur secundum positionem & situm: quia duæ quantitates etiam si sint partes vnius quantitatis continue necessario distinguuntur situ & positione. Sed sic est in proposito vt ostensum est, quia vnum appositum & species quibus apponitur manet quo ad quantitatem suam & quo ad qualitates, ergo quantumcunq; faciant vnum secundum continuitatem, eo quod sunt sensibilia secundum speciem & vtrumq; liquidum propter quod de facili cõtinuantur, semper tamè distinguuntur.

secundum se. Hanc autem continuationem quantitas & nihilominus distinctionem secundum situm non sic intellico quod totum vinum appositum sit ex una parte & species vini consecrati ex alia, & continentur solum secundum unum latus in quo applicetur, quemadmodum in infusione ramus appositus trunco continuatur ei solum secundum extremitatem unam, si tamen sit ibi vera continuatio. Quia talis modus continuationis est contra naturam liquidorum, sed subintrat unum alterum secundum parvas partes porosas & cedit unum alteri. Semper tamen distinguitur situ partes utriusque vini licet imperceptibiliter propter parvitatem partium & similitudinem earum, & ideo sub partibus specierum vini preexistentis manet sanguis Christi & non sub partibus vini appositi. Et confirmatur, quia omnes doctores communititer dicunt quod sanguis Christi non definit esse sub speciebus vini consecrati nisi per talem alterationem seu immutationem per quam desineret ibi esse substantia vini si subsisteret. Sed constat quod per appositionem vini omnino similis, substantia vini precedens nullo modo desineret ibi esse, ergo per appositionem vini similis in substantia & qualitate vino consecrato & speciebus eius non definit corpus Christi esse sub speciebus prioribus vini consecrati.

7 Si autem liquor appositus sit eiusdem speciei quo ad substantiam non autem quo ad aliquas qualitates, sicut si vino rubeo consecrato apponeretur vinum album non consecratum, tunc videtur per talem appositionem si fiat in notabili quantitate quod quantitates vini consecrati corrumpantur: sensus enim docet quod color mutatur. Sed nunquid propter hoc definit ibi esse sanguis Christi? Videtur quod sic per rationem prius factam, quia desinit ibi esse qualitates quae demonstrabant vinum prius consecratum. Illud enim fuit vinum rubeum, sed hoc non obstat probabiliter potest teneri quod adhuc remaneat sanguis Christi ac si fuisset appositum unum totaliter simile. Quia precedens color non est corruptus nec novus generatus secundum rem, sed solum secundum apparentiam per seculam appositionem parvarum partium utriusque liquoris quod ex eo possit hoc aliquis credere, quia color qui resultat ex appositione vini albi cum rubeo nunquam apparet ita purus, nec ita uniformis in suis partibus, sicut si esset naturalis, vel dato quod precedens color corrumpatur non obstat quo ad propositum, quia corruptio vel variatio illarum specierum quae se habent per accidens ad sacramentum non immutat ipsum. Sed variatio albi & nigri circa vinum se habet per accidens ad sacramentum, potest enim confici de uno sicut de alio. Itaque etiam qualitates non proprie demonstrant speciem vini cum possint in aliis rebus inueniri. Non sic autem est de sapore vel aliquo tali, ergo corruptio vel mutatio talium qualitarum non mutat sacramentum, & potest confirmari per rationem immediate prius factam, quia substantia vini non desineret esse per solam alterationem de colore in colorem, & eodem modo nec sanguis Christi secundum principium praesumptum.

8 AD primum arguendum dicendum quod nihil prohibet quin accidens quod habet partes extensas, ut est quantitas, secundum unam partem sit in subiecto & secundum aliam non sit in subiecto, nec est hic aliqua contradictio, quia licet idem sit in subiecto & non sit in subiecto, non tamen secundum idem: & sic est in hoc sacramento quando apponitur ei liquor similis secundum speciem.

9 Ad secundum dicendum est quod in appositione similitudinem non est mixtio proprie dicta secundum quemque libet pars mixti est mixta, de qua loquitur Aristoteles primo de generatione. Illa enim mixtio diffinitur secundum ipsum quod est miscibilium alteratorum unum. Et loquitur de alteratione quae inducit corruptionem: sic enim alterantur elementa quando veniunt in compositionem mixti, quia non manent actu, neque secundum suas formas substantiales, neque secundum suas qualitates activas & passivas, sed virtute tantum quatenus forma mixti & qualitates eius virtuali perfectione continent formam miscibilium, & qualitates eorum. Similia autem secundum speciem si sint quo ad omnia similia nullo modo se alterant: si vero sint similia secundum speciem substantialem, & dissimilia secundum qualitates aliquas, sicut vinum album est dissimile rubeo sic possunt se alterare aliquo modo, sed non corrumpere.

mixtio ergo talium est per seculam appositionem partium, ita quod nulla pars est ibi mixta, sed totum dicitur mixtum quatenus continet partes diversorum.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum effectus Eucharistiae sit augmentum gratiae seu charitatis.

Tho. 3. q. 79.

Tertio quaeritur de effectu huius sacramenti. Et videtur quod effectus eius non sit augmentum charitatis, vel gratiae: quia sicut baptismus est spiritualis regeneratio, sic confirmatio est spiritualis augmentum. Sed spirituale augmentum est per charitatem vel gratiam, ergo augmentum charitatis & gratiae debet attribui confirmationi & non eucharistiae.

2 Item spirituale augmentum charitatis & gratiae non videtur impediri per peccatum veniale, eo quod neutri opponitur, sed effectus sacramenti eucharistiae impeditur per peccatum veniale, ut communiter ponitur, ergo effectus eius non est augmentum charitatis, & gratiae.

3 IN contrarium arguitur, quia Dionysius attribuit huic sacramento virtutem perfectivam, sed perfectio spiritualis non est nisi per augmentum gratiae & charitatis, ergo &c.

4 **R**ESPONSIO. Advertendum est quod proprie loquendo aliud est quaerere de effectu huius sacramenti, & aliud est quaerere de effectu quem facit materia consecrata indigni suscipiente. Sacramentum enim illud consistit in sola consecratione materiae: siue postea veniat in usum alicuius suscipientis, siue non. Et ideo totus effectus eius consistit in hoc quod per consecrationem sunt ibi corpus & sanguis Christi. Iste tamen sensus communiter non intenditur ad moventibus praedictam quaestionem, sed intendunt quaerere de effectu quem habet materia consecrata in illo qui eam digne suscipit. Ipsa enim materia consecrata frequenter vocatur sacramentum. Sic ergo intelligendo quaestionem dicendum quod proprius effectus eius positivus est conservatio vitae spiritualis, & eius fornicatio cum augmento. Cuius ratio est, quia istud sacramentum sumitur per modum alimentum, itaque qualem effectum corporalem habet alimentum corporale in suscipiente ipsum debet, talem effectum spirituales habet hoc sacramentum in suscipiente ipsum digne, sed per alimentum corporale debet sumptum conservatur vita restaurando deperditum, confortatur, & roboratur natura, & augmentum recipit quantum diu durat tempus augmenti, ergo per hoc sacramentum tanquam per alimentum spirituale conservatur vita spiritualis per restorationem servoris charitatis & devotionis quandoque deperditum. Confortatur etiam, & augmentatur, quantum diu durat vita praesens, quia tantum diu durat tempus augmenti spiritualis. Iustus enim in via semper potest proficere, licet tempus augmenti corporalis non tantum duret, & iste est primus positivus effectus huius sacramenti in illo qui sacramentum digne suscipit. Et sicut natura roborata per alimentum debet sumptum melius resistit nocivis non solum mortem inferentibus, sed etiam ad eam disponentibus. Sic anima per istud sacramentum digne sumptum spiritualiter confortata & roborata melius cauet a peccatis mortalibus & a venialibus quae ad mortalia disponunt, sicut scriptum est in Psalmo: Parsus in conspectu meo mensam adversus eos qui tribulant me. Sicut esus agni paschalis servavit populum Dei ab angelo exterminatore, & manna ab infirmitate, quia non erat in tribus eorum infirmus.

5 Omnis autem alius effectus est consequentius ad praedictos principales effectus, ut est remissio venialium quae consequitur ad augmentum devotionis & servoris in quantum homo digne accedens ad hoc sacramentum per debitam devotionem detestatur omne illud quod displicet Deo. Dico autem de effectu huius sacramenti quem habet in suscipiente in quantum est sacramentum. Sed in quantum est quoddam sacrificium Deo acceptissimum habet vim satisfactionis ad tollendum poenam debitam illi pro quo offertur siue sit pro peccato mortali, siue veniali, tam in vivis, quam in mortuis, nec illam totam semper tollit. Sed quantum extendit se devotio